HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הלך נפש שבעה. מתוך שכתוב בו נותן לחם לכל בשר (תהלים קלו) נראה להאמר על הסדר: **דאבי גובר.** שם שלם או מקום:

דשקיה נהו. יין ושכרות ופשעי ולא ימרו הלל:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלשה פרקים. במוסף מפרש בגמרא[1]:

נעילת שערים. מפורש בשלכות ירושלמי בפרק תפלת השחר[2] לימתי נעילה יש לומרים נעילת שערי מקדש וי"ל נעילת שערי שמים שגועלים לותן לעת ערב בגמר תפלה. ונוהגין היו להתפלל תפלת נעילה בכל תעניתם כדרך שמתפללין ביוהכ"פ: **הלו הן מעמדות.** המתענין מתפללין בעריסם שיתקבל ברצון קרבן לחיסם כדלקמן[3]: **לפי שנאמר לו אם בני ישראל וגו'.** שהתמיד בא מן הקלים של כל ישראל ואי אפשר שיהו כל ישראל עומדין על גבי קרבנם ומיהו מעמדות להיות במקומם: **נביאים הראשונים.** שמואל ודוד בגמרא[4] מפרש: **על כל משמר.** ארבעה ועשרים משמרות של כהנים היו ושמואל ודוד תיקנום ועל כל משמר היה מעמד בירושלים שקבועין ועומדין בעיר ועומדין על קרבן לחיסם ונדב הלו הדגים בירושלים היו מעמדות בכל עיר שישראל נחלקו לכ"ד מעמדות כנגד ארבעה ועשרים משמרות כדתניא בברייתא של מ"ט מדות והיינו דתנן היה מעמד בירושלים כהניס לויס וישראלים: **לכהנים ולויס.** של משמר היו עולים[5] בירושלים לכהנים לעבודה ולויס לשיר. ומכל המעמדות היו קבועין בירושלים לעמוד על קרבן לחיסם: **והשאר היו מתפללין לעריסם.** ומתפללין על קרבן לחיסם שיתקבל ברצון ומתענין ומוליאין ספר תורה ביום תעניתם: **וקורין במעשה ברשאים.** וכגמרא[6] מפרש טעמא: **ביום ברשאון.** של שבוע: **קורין ברשאים הו'.** פרשה רשאונה ופרשה יהי רקיע לפי שאין בפרשה ברשאים לבדה ט' פסוקים כדי קריאת כהן לוי ישראל וכן כולן: **נשמי ותולה הארץ עד ויכולו.** לפי שבפרשה תולה הארץ אין בה אלא שמונה פסוקים לפיכך לומר ויכולו: **פרשה גדולה.** שבפרשיות הללו קורין לותה בשנים כגון פרשה רשאונה של ברשאים יש בה ממשה פסוקים היו קורין לותה בשנים כדלמרינן בגמרא[7] יהי רקיע בשחר. וביום השני יהי רקיע בשחר יקוו בשנים שיש בה ט' פסוקים. ביום השלישי יקוו בשחר אין בה אלא ה' פסוקים ויהי מאורות בשנים שיש בה ו' פסוקים: **וקורין לותה על פיהן.** כל אחד בפני עלמו. ובעי בגמרא[8] מאי קאמר מעיקרא קמני פרשה קטנה כו' דמשמע דבספר תורה קורין והדר תנא על פיהם. פרשה בעילה ליכא: **כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד**[9] **שחרית.** לותן שהיו בירושלים לא היו מתפללין על קרבן לחיסם שיש בו הלל לפי שאין להן פנאי לעשות מעמדם שקורין את הלל ולותן את המעמד: **קרבן מוסף.** יום שיש בו קרבן מוסף בירושלים אין[10] מעמד בעילה בירושלים. וכל שכן בשחר שהמוסיף למוסף לפי שהיו טרודין במוסף שיש בו להקריב בהמות יותר מתמיד שהוא אחד אין לך מוסף בלא שחי בהמות ולא היה להם פנאי כלל שהכהנים של מעמד טרודים במוסף וישראל שבהן היו טרודים לחטוב עלים ולשאוב מים ודומה לפי' מעמד לעילה: **קרבן עלים.** בגמרא מפרש כגון אחד מט' זמנים. ולותו יום שהיה בו קרבן עלים אפילו לא היה בו מוסף היה נדחה מעמד של מנחה מפני קרבן עלים מפני שקרבן עלים קודם למנחה ודומה מעמד הסמוך לו [ולא] של נעילה: **כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין**[11] **במנחה.** וטעמא מפרש בגמרא[12]: **זמן עלי לכהנים והעם.** שמתנדבים עלים: **משעה.** בלו טו' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עלים והיו מקריבים קרבן לותו היום ואפילו היו עלים הרבה למערכה היו בלו מתנדבין ומקריבין בלו משעה זמנים: **בני אדם בן יהודה.** שבשעלו בני הגולה הם התנדבו תחלה בלחד בניסן[13] ופסק להם עלים עד כ' בתמוז שהתנדבו בני דוד. **בני דוד.** מלת שמואל ומשבט יהודה היה: **בני עדין בלחד בלחד** סגלה בן בניסן זהות בן יהודה בני גוגני עלי ובני קוצעי קלילות מפסחה לחת הן וכגמ'[14] מפרש לחתי מיקרו שכי: **בני עדין בלחד בשבט שבו בני פרעוש שניה.** וכגמרא[15] מפרש לחתי קבעו להן בלו זומנים. **בלחד בשבט.** שהיה ר"ח [ותוכוה] בא היה בו מעמד כו':

נשתברו

שאני בני מחווא דשביחי בהו שברות. ולהכי היו מומרים הלל הגדול קודם שיאכלו ויפתו ובפסוקי דזמרה נוהגין לומר שחרית ודווקא בפסוקי דזמרה קודם התפלה אבל בשחרית תפלה אין מומרים מותו הלל בנפש שבעה וכשרה מלחה:

הדרך עלך סדר תעניות אלו

בכל יום שיש בו הלל אין בו מעמד שחרית. פי' להיינו תטוכה דבשחר יום טוב בא מסכחת לה בלא קרבן מוסף:

קרבן מוסף אין בו נעילה. פירוש יום שקרבין בו מוסף אין בו נעילה לפי שטרודין הס במוסף ואין להס פנאי לומר נעילה:

קרבן עצים אין בו מנחה. משום דעד המנחה היו טרודים בקרבן העלים אבל יש בו נעילה דכל כך לא היו מתחרים עד שעת נעילה לתחר בן עזאי כן היה וכו':

מנחה

1. צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב

(א) מתני' כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד בשחרית כו' אין בו בנעילה כו' אין בו במנחה כו' בש"ל וכן בסמוך: (ב) שם בט"ו בו ביו חוהו. נ"ב ס"ל זתא: (ג) רש"י ד"ה בכהנים כו' היו עולים לירושלים בכהנים כו' על קרבן תמיסה והשאר היו כו' כש"ל והד"ל: (ד) ד"ה כל יום כו' אין בו מעמד בשחרית אותן וכו' תמיסה ביום שיש בו הלל: (ה) ד"ה קרבן כו' אין בו מעמד בנעילה כו' שהוא אחד דאין לך מוסף: (ו) ד"ה כך היה כו' אין בו בסמנתה: (ז) ד"ה בני לחם כו' בלחד בניסן וספקו להם עלים כו' בני דוד לחם כך שמו ומשבט יהודה היה כש"ל ותיבת שמואל נמחק:

בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהם ברגלים כו'.

דשכיחא ביה שכרות. ולא מצי מכווני לאחר אכילה. הדרן עלך סדר תעניות בשלשה פרקים כו'. בתעניות ובמעמדות. ודאי מעמדות הן בכל יום, אלא לכך חשיב פרק בפני עצמו, דלא כל ישראל הן אלא של אותו משמר, ובתעניות יש כל ישראל.

שייך לעמוד קודם.

אין גדעו מחליף. אם נקלק, אף צדיק ח"ו אין גדעו מחליף. אם מת אלא יוליך בן כמותו ק"ו אם יפול לא יקום, לכך נאמר ארז. כלכתיב (מלאי כד) כי שבע יפול ליקיך וקם (דשב"ם ב"ב פ). **אף צדיק** ח"ו אין עושה פירות. שאוכל נקוותיו בעוה"ז ואין לו חלק לעוה"ב, ק"ו אילן מאכילין אותו פרי מעלליו, לכך נאמר תמר. כלכתיב נמי קנק תמריהן (ישעיה ג) ללמדו לליק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו (ב"ב שם). מגביהו מן הקרקע טפח. דכלה וכמה ופע"ג אלא הינו שום גרופית (שם). בסדן. שכבר נקלק פעם אחרת וגלל (שם). **בבתולת השקמה.** אלא נקלקה מעולם (שם). מן הסקק ולמעלה. והוא שקבל אחלל הקנה פקוק וסמוס בה (ברכות כח:). **לפי שאין גדעו מחליף.** אם יש ימים ממנו חוץ לקרקע שואל ונקלק בראשו (ב"ב שם). **ואמר אבינו מלבנו** וגו'. וכשרלו שנעשו בתפלה זו, הוסיפו עליה מדי יום ביום וקבעוה לימי התשובה (סדור רש"י סי' קפ).

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בתעניות. של גשמים (ירושא פז:). **ובמעמדות.** שרבעה ימים בכל שבת שאנשי מעמד ישראל מתכנסין בעריהן ומתענין ומקוין במעשה ברשאית שהיו כהנים ולוים ובל מי שטעה בשבטו ובני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה בעשרים באלול בני עדין בן יהודה באחד בטבת שבו בני פרעוש שניה באחד בטבת לא היה בו מעמד שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים ' חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב[16] בשבעה עשר בתמוז

ARCHIVE http://Archivebeta.Sakhrit.com

עלים ולהביא למערכה, וכשמגיע זמנו מביאין לותן ומדליקין לותן על גבי המזבח תע"פ שהיו שם שאר עלים הרבה, משא"כ בשאר מתנדבי עלים דאין מביאין לותן בזמן שיש עלים אחרים (לעיל יב.).